

No: 428 – Mahreç İşareti

ADİLCEVAZ BASTONU

Tescil Ettiren

**ADİLCEVAZ KÖYLERE HİZMET GÖTÜRME BİRLİĞİ
BAŞKANLIĞI**

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 20.04.2018 tarihinden itibaren korunmak üzere 22.04.2019 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 428
Tescil Tarihi	: 22.04.2019
Başvuru No	: C2018/110
Başvuru Tarihi	: 20.04.2018
Coğrafi İşaretin Adı	: Adilcevaz Bastonu
Ürün / Ürün Grubu	: Baston / Halılar, kilimler ve dokumalar dışında kalan el sanatı ürünleri
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç işareti
Tescil Ettiren	: Adilcevaz Köylere Hizmet Götürme Birliği Başkanlığı
Tescil Ettirenin Adresi	: Orta Mahalle Emniyet. Cad. No:312 Hükümet Konağı Kat:3 Adilcevaz BİTLİS
Coğrafi Sınırı	: Bitlis ili Adilcevaz ilçesi
Kullanım Biçimi	: Coğrafi işaretin adı, marka ile birlikte ve marka ibaresinden küçük olmamak üzere etiket, ambalaj vb. üzerinde kullanılacaktır.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Adilcevaz Bastonu, Adilcevaz ilçesinde yetişen ceviz ağaçlarından üretilen bir üründür. Ürün üzerindeki desenler tarihi eserlerde bulunan Urartu, Selçuklu ve Osmanlı motiflerinden yararlanılarak özgün olarak, tasarlanmış ve kuşaklar boyu Adilcevaz Baston ustalarınca günümüze ulaşmıştır. Ürünün kafa ve gövde kısımlarında kullanılan kalıplar yöreye özgüdür. Binlerce yıllık motifler yaklaşık 3000 yıllık geçmişe sahip olan Adilcevaz bastonu üzerine ustaların emekleri, birikimleriyle özenle ve maharetle işlenmiştir.

Ebru, tezhip ve minyatür desenleri sadece Adilcevaz Bastonlarında görülmekte olup yöreye özel olması bu desenlerden kaynaklanır. Adilcevaz ilçesinde bulunan tarihi yapılardaki taşlara, ahşaba, bina süslemelerine, biblolara işlenen Urartu, Selçuklu ve Osmanlı motifleri; Adilcevaz kazı çalışmalarında bulunan tarihi eserlerin üzerindeki motifler ve bunlardan esinlenerek yapılan özgün motifler sadece Adilcevaz Bastonlarının gövdesine oyma, boyama ve yakma tekniği ile işlenir.

Ürün üzerindeki desenler el işçiliği ile üretilir.

Adilcevaz Bastonu yörede yetiştirilen ceviz ağaçlarından yapılır. Adilcevaz yöresindeki deneyimli baston ustalarına göre, Adilcevaz'da doğal ortamında yetişen ceviz ağaçlarının sürümü ve sulaması sistematik olarak yapılır. Bu sebeple sürgü uzunlukları fazla, düğüm (budak) sayısı az ve sürgün atması yok denecek kadar azdır. Yörede yetişmeyen ceviz ağaçlarında sürgü düz, sürgü uzunluğu kısa olmakta ve çok fazla düğüm (budak) bulunmaktadır ve bu sebeple bu tip ceviz ağaçları baston yapımına uygun değildir.

Üretim Metodu:

Adilcevaz Bastonu iki tip olarak üretilir.

Birincisi, yaşlı ve hastaların kullanımına yönelik üretilen bastonlardır. Bu bastonlar kalın, insan ağırlığını kaldırabilecek dayanıklılıktadır.

İkincisi, hediyelik, dekoratif ve turist amaçlı üretilen bastonlardır. Bu amaçla üretilen bastonlar ise estetik, zarif, sanat ağırlıklı, el emeği ile yapılan özel tasarımlardır.

Adilcevaz Bastonu yapımı için yörede yetiştirilen ceviz ağaçlarının kerestesi kullanılır.

Adilcevaz Bastonu yapılırken dikkat edilmesi gereken en önemli husus, yeni kesilen yaş ceviz ağacının direk güneşte kurutulmamasıdır. Ceviz ağacı yaşken direkt güneş ışığına maruz kaldığında, ağaç gövdesinde eğilmeler ve çatlamlar meydana gelir. Bu yüzden ceviz ağacı içindeki su dışarıya çıkıncaya kadar (en az 1 yıl) güneş görmeyen yerde kurutulur. Devam eden 1 yıllık süreçte de güneşte doğal yollarla kurumaya bırakılır. Böylece en az 2 yıl kurutulmuş olmalıdır. Bastonda düzlük çok önemli olduğu için bu uygulamaya dikkat edilir.

Belirlenen yöntemlerle kurutulmuş ve baston yapımı hammaddesi haline gelen ceviz kütükleri şekil verilmek üzere atölyelere getirilir.

Gövde Yapımı

Uygun şekilde kurutulan yörede yetişmiş ceviz ağacının kerestesinden seçilenler, hızar atölyesinde baston ebatlarında biçilir.

Her bir baston çeşidinin önceden hazırlanmış ayrı kalıpları bulunmaktadır. Bu kalıplar kullanılarak ceviz keresteden malzemenin üzerine istenilen baston şekli çizilir. Tek parça halinde kesilen bastonlar el rendesi ile yuvarlanarak üst kısmı kalın alt kısmı ince (konik) hale getirilir.

Bastonun gövdesine aşağıda sıralanan gövde tiplerinden hangisinin uygulanacağı tespit edilir. Belirlenen gövde tipine göre yakma, oyma veya boyama tekniklerinde biri kullanılır.

Gövde tipine göre yakma işlemi el ile sabitlenmiş makinede; boyama tekniği uygulanacaksa tasarıma uygun boyama veya ebru işleme yöntemiyle önceden boya damlatılmış su dolu kovaya batırılarak yapılır. Yakma işlemi orta düzey sanayi tipi ateşte belirlenen desene uygun yakma işlemi yapılır. Oyma işleminde ise gövde üzerine çizilecek motife uygun görseller şeffaf bir şekilde çizilerek şekiller üzerinden oyma aracı ve bıçakla yontulur. Yontulan bölgeler değerli taş ve gümüş-bakır tel ile doldurulur.

Konikleştirilen gövde sırasıyla kalın, orta ve ince olmak üzere üç farklı numarada zımpara kullanılarak pürüzsüzleştirilir. Böylece bastonun gövdesi motif işlemesi için hazır hale getirilmiş olur.

Motif işlemleri için hazır hale gelen bastonlar gövdeye uygulanacak yöntemlere uygun tezgâhlara konularak tek tek el emeği ile işlenmeye ve kullanıma hazır hale getirilir. Gövde tiplerine göre belirlenecek yakma, oyma ve boyama işlemlerinin tamamı el ile çalışan manüel makinede el ile yapılır.

Adilcevaz Bastonunda gövde tipleri aşağıdakilerden oluşabilir ancak bunlarla sınırlı olmak zorunda değildir.

- Payitaht Motifli Baston
- Osmanlı Motifli Baston
- Kemik Kakma
- Gümüş Kakma
- Sedef Kakma
- Baklava Dilimli
- Kilim Deseni
- Sade (Klasik) Baston
- Kobra Yılanı İşlemeli Baston
- Kılıçlı Baston
- Ebru İşlemeli Baston
- Muhittin Güvendik Modeli Baston
- Mehmet Talay Modeli Baston
- Mehmet Birol Modeli Baston
- Paşa Bastonu
- Çini Desenli Baston
- Ay Yıldız Gümüş Kakma Baston
- Osmanlı Tuğrası Gümüş Kakma Baston
- Gövde Gül Sap Manda Boynuzu Gümüş İşlemeli Baston
- İnci Kefali Başlı Baston
- Van Kedisi Başlıklı Baston
- At Başlı Baston
- Kurt Başlı Baston
- Topaç Baston
- Sedef Kakmalı Baston
- Zümrüt Yakut Taş İşlemeli Baston

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Adilcevaz Bastonu yörede yetiştirilen ceviz ağaçlarından yapılır. Adilcevaz'daki ceviz ağaçları sürümü ve sulaması sistematik olarak yapıldığında sürgü uzunlukları fazla, düğüm (budak) sayısı az ve sürgün atması yok denecek kadar azdır.

Yörede yetişmeyen ceviz ağaçlarında sürgü düz olmakta, sürgü uzunluğu kısa olmakta ve çok fazla düğüm (budak) bulunmaktadır. Bu sebeple bu tip ceviz ağaçları baston yapımına uygun değildir.

Denetleme:

Adilcevaz İlçe Özel İdare Müdürlüğü Köylere Hizmet Götürme Birliği Başkanlığı koordinatörlüğünde; Köylere Hizmet Götürme Birliği Başkanlığı tarafından uygun görülecek bir denetim mercii başkanı, İlçe Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğüne belirlenecek bir usta öğretici, Adilcevaz Esnaf ve Sanatkarlar Odası tarafından belirlenecek bir baston ustası ile düzenli olarak denetim yapılacaktır.

Söz konusu denetim, kontrol listesine göre her yıl, üretimin en yoğun olduğu ekim ayında, ihtiyaç duyulduğunda veya şikâyet halinde her zaman yapılır ve sonuçları raporlanır.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.